

گزارش «ایران» از پویش جدیدی که از سید خرید خانواده آغاز می شود

«برای وطن، نه برای پلاستیک»

آمارها نشان می دهد فقط در ۱۰ سال اخیر ۱۰۰ میلیون تن پلاستیک به طبیعت ایران اضافه شده است

گزارش

سمیه افشین فر

گروه گزارش

پلاستیک و وسایل پلاستیکی با زندگی همه ما پیوند خورده است. در سال های اخیر، رزمه های «نه به پلاستیک» در میان هیاهوی زندگی شهری بلندتر شده است و این موضوع دیگر فقط دغدغه فعالان محیط زیست نیست؛ این پویش کم کم ریشه اش را در سید خرید خانوارها، فرهنگ فروشگاه ها و حتی سیاست گذاری های کلان کشورها گسترش می دهد. پویش ظاهری ساده دارد، اما از نگاه جامعه شناسی، بازاریابی از تحولات عمیق تر در نگرش ها، سبک زندگی و رابطه انسان با طبیعت است. به گفته کارشناسان، هریارانی روزانه به طور متوسط ۳۲۰ میلیون تن پلاستیک مصرف می کند. پلاستیک هایی که ۹۶ درصدشان بلافاصله بعد از مصرف راهی سطل زباله می شوند. براساس آمارها، سالانه در جهان ۳۲۰ میلیون تن پلاستیک مصرف می شود. کشورمان با مصرف سالانه ۱۰ میلیون تن پلاستیک، پنجمین کشور مصرف کننده پلاستیک در دنیاست. آمارها نشان می دهد فقط در ۱۰ سال اخیر، ۱۰۰ میلیون تن پلاستیک به طبیعت ایران اضافه شده است. متوسط طول عمر مفید یک کیسه پلاستیکی در دست مصرف کننده ۱۲ تا ۲۰ دقیقه است، اما هر کیسه پلاستیکی، برای تجزیه شدن ۴۰ تا ۵۰۰ سال زمان نیاز دارد. برای همین مدیرکل محیط زیست و توسعه پایدار شهرداری تهران از آغاز طرح ملی «برای وطن، نه برای پلاستیک» خبر داده است.

محمد صابر باغخانی پور، هدف از اجرای این طرح را فرهنگ سازی برای کم کردن مصرف پلاستیک در زندگی روزمره دانسته است. اما این پویش تا چه اندازه می تواند فرهنگ مصرف استفاده از پلاستیک را در زندگی روزانه افراد تغییر دهد؟

تداوم مصرف بی رویه پلاستیک، افزودن بر تشدید آلودگی ها و تهدید سلامت محیط زیست، به معنای ائتلاف سرمایه های ملی نیز هست؛ چرا که بخش قابل توجهی از زنجیره تولید پلاستیک به منابع نفتی و پتروشیمی وابسته است. از منظر جامعه شناسی، پویش «نه به پلاستیک» فقط یک کمپین زیست محیطی نیست؛ بلکه یک کنش اجتماعی چندلایه است که می توانیم آن را از چند زاویه تحلیل کنیم.

دکتر روح الله ساعی با بیان این مطالب به «ایران» می گوید: «نه به پلاستیک» به عنوان کنش جمعی باید در جامعه مطرح شود. در جامعه شناسی، این پویش نمونه ای از کنش جمعی داوطلبانه است که الزام قانونی مستقیم ندارد. این کنش بر آگاهی، هنجارسازی و فشار اجتماعی تکیه می کند و می تواند رفتار روزمره افراد (مصرف، خرید و سبک زندگی) را تغییر دهد.»

به گفته ساعی، موفقیت چنین پویش هایی وابسته به این است که افراد احساس کنند عمل آنها، حتی اگر کوچک باشد، در یک اقدام جمعی معنا پیدا می کند.

پلاستیک و نقش مهم در زندگی مدرن

این جامعه شناس می گوید: «باید شاهد تغییر هنجارها و سبک زندگی در افراد

تداوم مصرف

بی رویه

پلاستیک،

افزون بر

تشدید

آلودگی ها و

تهدید سلامت

محیط زیست،

به معنای ائتلاف

سرمایه های

ملی نیز هست؛

چرا که بخش

قابل توجهی از

زنجیره تولید

پلاستیک به

منابع نفتی

و پتروشیمی

وابسته است

این پویش را گسترش دهند. با این حال، لازم است رویکرد رسانه ای، صرفاً مبتنی بر هشدار نباشد، بلکه راهکارها و موفقیت های کوچک را نیز برجسته کند تا امید به تغییر و اقدام جمعی تقویت شود. «این جامعه شناس استفاده از کیسه پارچه ای به جای پلاستیک را نشانه ای از مسئولیت پذیری اجتماعی از سنین پایین دارند.» او تأکید می کند: «رسانه ها، به ویژه شبکه های اجتماعی، در سال های اخیر نقش پررنگی در اطلاع رسانی و آگاهی بخشی در خصوص مضرات پلاستیک ایفا کرده اند. در سال های اخیر نقش پررنگی در اطلاع رسانی و آگاهی بخشی در خصوص مضرات پلاستیک ایفا کرده اند. انتشار تصاویر و ویدیوهای تأثیرگذار و به اشتراک گذاری تجربیات شخصی، توانسته اند دامنه

تأکید می کنند که پویش «نه به پلاستیک» نباید صرفاً بار مسئولیت را بر دوش مصرف کننده بیندازد. نابرابری اقتصادی، دسترسی محدود به جایگزین های ارزان تر و مقاومت در برابر تغییر عادات ریشه دار، موانعی هستند که باید با سیاست گذاری های حمایتی و ارائه راهکارهای عملی، از میان برداشته شوند. ساعی در این مورد می گوید: «این پویش مردمی، نیازمند حمایت نهاد های دولتی و قانونگذار است. ممنوعیت استفاده از کیسه های پلاستیکی در برخی مناطق، وضع مالیات بر تولید و مصرف پلاستیک

پویش ها با راهکارهای قانونی، آموزش رسمی و تغییر در تولید صنعتی می توانند پایدار شوند. رسانه ها در موفقیت چنین حرکت های فرهنگی و اجتماعی نقش تعیین کننده ای دارند. استفاده از هشنگ ها، تصاویر احساسی از آلودگی و روایت های ساده و شخصی در رسانه ها باعث می شوند تا شاهد تغییر فرهنگ مصرف در مردم باشیم.»

پویش ها با راهکارهای قانونی، آموزش رسمی و تغییر در تولید صنعتی می توانند پایدار شوند. رسانه ها در موفقیت چنین حرکت های فرهنگی و اجتماعی نقش تعیین کننده ای دارند. استفاده از هشنگ ها، تصاویر احساسی از آلودگی و روایت های ساده و شخصی در رسانه ها باعث می شوند تا شاهد تغییر فرهنگ مصرف در مردم باشیم.»

آیندهای سبزتر در گرو اقدام امروز

استفاده کمتر از پلاستیک، فقط یک شعار زیست محیطی نیست؛ بلکه دعوتی به بازنگری در سبک زندگی، ارتقای مسئولیت پذیری اجتماعی و مشارکت فعال در ساختن آینده پایدارتر است. این پویش، که از سید خرید خانوار آغاز شده، نشان می دهد که تغییرات بزرگ، گاهی از کوچک ترین اقدامات شکل می گیرند و وقتی باراهه جمعی، حمایت قانونی و همراهی نهادها گره می خورد، می توانند به تحوّل ماندگار منجر شوند. ساعی با اشاره به نقش اساسی فناوری در توسعه و اجرای راهکارهای جایگزین و کاهش مصرف پلاستیک توضیح می دهد: «با کمک فناوری های پیشرفته

برش

در حوزه هوشمندسازی، روند بازیافت سریع تر و دقیق تر انجام می شود. توسعه مواد طبیعی و قابل تجزیه هم می تواند جایگزین پلاستیک های سنتی شود.» به گفته این جامعه شناس، پویش های مردمی و فعالیت های آگاهی بخش، موجب تغییر رفتار مصرف کنندگان شده و فرهنگ استفاده مجدد و کاهش مصرف را ترویج می کنند. این تغییرات فرهنگی به تدریج در سطح جامعه تثبیت شده و منجر به کاهش مصرف پلاستیک در زندگی روزمره می شود. ساعی معتقد است، این پویش زمینه ساز تحولات عمده در صنعت و فناوری است و نقش کلیدی در ساختن آینده ای پایدارتر دارد.

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

با اعلام افزایش تشخیص نقص توجه در کودکان:

هر کودکی که شیطنت دارد

بیش فعال نیست

سلامت

گروه گزارش

آمار مراجعه والدین در سال های اخیر به مراکز مشاوره و روان پزشکی کودک به دلیل نگرانی از بیش فعالی به طور قابل توجهی افزایش یافته است. متخصصان می گویند رشد آگاهی عمومی نسبت به این اختلال یکی از دلایل اصلی این افزایش است؛ اما همزمان بسیاری از خانواده ها هنوز با تشخیص درست و شیوه های صحیح مدیریت آن آشنا نیستند. براساس آمار منتشرشده از سوی برخی کلینیک های دولتی، تعداد کودکانی که در سال گذشته به عنوان مشکوک به اختلال «ADHD» به مراکز درمانی ارجاع داده شده اند بیشتر از سال قبل بوده است.

نشانه های بیش فعالی می تواند در آینده منجر به مشکلات جدی تر شود. دکتر سلیمانان در پاسخ به اینکه والدین به چه مواردی باید توجه داشته باشند، توضیح می دهد: «این مسأله را باید روانپزشک کودک و نوجوان و روانشناس بالینی تشخیص دهد. حداقل باید ۶ مورد از علائم را در دو موقعیت خانه و مدرسه مشاهده کنیم که شش ماه دوام داشته باشد تا بتوانیم تشخیص درستی داشته باشیم.» به گفته این متخصص «شروع علائم هم باید قبل از ۱۲ سالگی باشد، بنابراین اختلال پیش فعالی را باید قبل از ۱۲ سالگی تشخیص دهیم.» سلیمانان در مورد علائمی که باید مورد توجه قرار بگیرند، می گوید: «علائم این است که کودک به جزئیات کارها توجه و دقت نمی کند و اشتباه دارد. توجه اش را نمی تواند روی یک موضوع نگه دارد، به صحبت های ما گوش نمی دهد. دستورات را نمی کند و قوانین را اجرا نمی کند و گاهی اوقات در سازماندهی و سازماندهی کارهایش هم مشکل دارد. وسایلش را گم می کند، در کارهای روزمره اش دقت ندارد و فراموشکار است. کودک بیش فعال بی قرار است و سر جای خودش بند نمی شود. بیش از حد صحبت می کند. بدون فکر کاری را انجام می دهد. در نوبت نمی ماند و نمی تواند برای رسیدن نوبت خودش صبر کند. در موقعیت های مختلف ممکن است حرف هایی بزند و حرکت هایی انجام دهد که مناسب آن موقعیت نیست. این موارد، علائم بی توجهی و تکانشگری و بیش فعالی، در واقع اختلالی عصبی رشدی است که با الگوهای پایداری از بیش فعالی مشخص می شود. سلیمانان تأکید می کند: «خیلی مهم است که بدانیم بسیاری از رفتارهای تکانشگری به شکل مداوم و شدید مشاهده شده و این موارد باعث اختلال در عملکرد کودک می شود. در حقیقت عملکرد تحصیلی و ارتباطی و اجتماعی این افراد با مشکلاتی مواجه می شود.»

دکتر مریم سلیمانان، متخصص روانشناس بالینی، دانشیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران در گفت و گو با «ایران» می گوید: «افزایش تشخیص لزوماً به معنای افزایش میزان ابتلا نیست. خانواده ها و معلمان امروز نشانه هایی از بی قراری و تکانشگری گرفته تا مشکل در تمرکز و انجام تکالیف را بهتر تشخیص می دهند.» به گفته او، معیارهای تشخیصی برای این اختلال وجود دارد. اختلال «ADHD» یعنی نقص توجه و بیش فعالی، در واقع اختلالی عصبی رشدی است که با الگوهای پایداری از بیش فعالی مشخص می شود. سلیمانان تأکید می کند: «خیلی مهم است که بدانیم بسیاری از رفتارهای تکانشگری به شکل مداوم و شدید مشاهده شده و این موارد باعث اختلال در عملکرد کودک می شود. در حقیقت عملکرد تحصیلی و ارتباطی و اجتماعی این افراد با مشکلاتی مواجه می شود.»

مشکلاتی که بدون درمان تشدید می شود متخصصان معتقدند که بی توجهی به

همین مشکل مواجه بوده و در برخی موارد شدیدتر هم می شد. یکی از مهم ترین مشکلات بیش فعالی این است که عملکرد درسی و اجتماعی این افراد دچار اختلال می شود، نمی توانند در سشان را به درستی بخوانند و با بقیه

ارتباط برقرار کنند و این باعث ضعف و مشکلات تحصیلی می شود. چون نمی توانند رابطه درستی با دیگران برقرار کنند، سرخورده می شوند، همین تا بزرگسالی ادامه پیدا می کند و عواقب شغلی، تحصیلی و اجتماعی زیادی را به همراه دارد. این افراد در جامعه هم

ارتباط برقرار کنند و این باعث ضعف و مشکلات تحصیلی می شود. چون نمی توانند رابطه درستی با دیگران برقرار کنند، سرخورده می شوند، همین تا بزرگسالی ادامه پیدا می کند و عواقب شغلی، تحصیلی و اجتماعی زیادی را به همراه دارد. این افراد در جامعه هم

ارتباط برقرار کنند و این باعث ضعف و مشکلات تحصیلی می شود. چون نمی توانند رابطه درستی با دیگران برقرار کنند، سرخورده می شوند، همین تا بزرگسالی ادامه پیدا می کند و عواقب شغلی، تحصیلی و اجتماعی زیادی را به همراه دارد. این افراد در جامعه هم

ارتباط برقرار کنند و این باعث ضعف و مشکلات تحصیلی می شود. چون نمی توانند رابطه درستی با دیگران برقرار کنند، سرخورده می شوند، همین تا بزرگسالی ادامه پیدا می کند و عواقب شغلی، تحصیلی و اجتماعی زیادی را به همراه دارد. این افراد در جامعه هم

ارتباط برقرار کنند و این باعث ضعف و مشکلات تحصیلی می شود. چون نمی توانند رابطه درستی با دیگران برقرار کنند، سرخورده می شوند، همین تا بزرگسالی ادامه پیدا می کند و عواقب شغلی، تحصیلی و اجتماعی زیادی را به همراه دارد. این افراد در جامعه هم

ارتباط برقرار کنند و این باعث ضعف و مشکلات تحصیلی می شود. چون نمی توانند رابطه درستی با دیگران برقرار کنند، سرخورده می شوند، همین تا بزرگسالی ادامه پیدا می کند و عواقب شغلی، تحصیلی و اجتماعی زیادی را به همراه دارد. این افراد در جامعه هم

ارتباط برقرار کنند و این باعث ضعف و مشکلات تحصیلی می شود. چون نمی توانند رابطه درستی با دیگران برقرار کنند، سرخورده می شوند، همین تا بزرگسالی ادامه پیدا می کند و عواقب شغلی، تحصیلی و اجتماعی زیادی را به همراه دارد. این افراد در جامعه هم

سلیمانان در مورد درمان با اشاره به چند علتی بودن این اختلال می گوید: «بیش فعالی یک علت مشخص ندارد. مجموعه عواملی در ایجاد آن نقش دارند، اما عوامل ژنتیکی در این موضوع بسیار مهم هستند، با اینکه عوامل محیطی و خانوادگی هم در آن نقش دارند. دوران بارداری پرتنش و استرس زا هم تأثیرگذار است. به طور کلی یک سری علائم محیطی در کنار عوامل وراثتی تأثیرگذار هستند.» او توضیح می دهد: «وقتی کودکی تشخیص بیش فعالی می گیرد یکی از راهکارهای اصلی درمان های دارویی است. اما درمان های غیردارویی مؤثر هم وجود دارد، آموزش والدین یکی از مهمترین موارد در روند درمان است. آموزش والدین با تکنیک های رفتاردرمانی و تعیین قوانین مشخص برای این بچه ها در محیط خانه و خانواده همراه است. همچنین تقویت رفتار مطلوب کودک و دادن پاداش در ازای رفتار مطلوب او یکی دیگر از مواردی است که مورد استفاده قرار می گیرد. اینکه کودک برنامه زمانی مشخص برای انجام تکالیف داشته و روی وظایف کوتاه تمرکز داشته باشد، چون این افراد از وظایف بزرگ و طولانی اجتناب می کنند.»

ضرورت پایش کودکان در مدارس این متخصص با تأکید بر ضرورت پایش کودکان در مدارس می گوید: «گاهی خانواده ها به دلیل انگ بیماری روانی نمی پذیرند فرزندشان دچار اختلال است. ولی من فکرمی کنم کادر مدرسه آگاه تر از قبل شده اند. آموزش های لازم را باید ببینند و بچه ها را به سیستم روانشناسی مدرسه و آموزش و پرورش و متخصص ارجاع دهند. چون کودکانی که در طیف شدید اختلال هستند با رفتارهایشان به شکل خاص سیستم مدرسه را دچار مشکل می کنند. ممکن است بر اثر ناآگاهی این بچه ها تشبیه شوند و اثرات جبران ناپذیری برای آنها خواهد داشت. بنابراین باید حتماً کودکان در مدارس پایش شوند. بیشتر مدارس روانشناس بالینی دارند و می توانند این اختلال را تشخیص دهند. در مرحله بعد متخصص باید کودک و والدین را ارزیابی کند و بگ سبب مصادی های تشخیصی انجام دهد و ارزیابی های تکمیلی انجام شود.» متخصصان تأکید می کنند که تشخیص فقط باید توسط روان پزشک کودک یا روانشناس بالینی انجام شود و انکا به مشاورت مدرسه یا افراد غیرمتخصص می تواند گمراه کننده باشد.

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران تأکید می کند: «اگر فرد درمان نشود در دوره نوجوانی ممکن است جذب بزهکاری یا دوستان ناباب شود. عواقب این اختلال زندگی کودک را تحت الشعاع قرار می دهد و عواقب جبران ناپذیری برای کودک و خانواده اش خواهد داشت. بنابراین تشخیص بهنگام و آگاهی از آن بسیار مهم است.»

راه های درمان از دارو تا آموزش والدین

درمان ADHD نه فقط یک راهکار که مجموعه ای از روش ها است. این روش ها از داروهای محرک و غیردارویی تحت نظر متخصص، آموزش والدین و معلمان برای مدیریت رفتار تا جلسات درمان شناختی-رفتاری را شامل می شود. متخصصان تأکید می کنند که درمان مناسب می تواند تا حد زیادی عملکرد تحصیلی و اجتماعی کودک را بهبود دهد.

درمان ADHD نه فقط یک راهکار که مجموعه ای از روش ها است. این روش ها از داروهای محرک و غیردارویی تحت نظر متخصص، آموزش والدین و معلمان برای مدیریت رفتار تا جلسات درمان شناختی-رفتاری را شامل می شود. متخصصان تأکید می کنند که درمان مناسب می تواند تا حد زیادی عملکرد تحصیلی و اجتماعی کودک را بهبود دهد.

به گفته دکتر سلیمانان، بهترین رویکرد برای والدین، «پرهیز از برچسب زنی» و «مراجعه سریع به متخصص» است. او می گوید: «هر کودکی که شیطنت دارد، بیش فعال نیست. اما اگر نشانه ها ادامه دار باشد، ارزیابی تخصصی می تواند آینده کودک را تغییر دهد.»

